

Božo DOŠEN, **Župa Radošinovac i radošinoačko rodoslovlje**, Ogranak Matice hrvatske u Zadru, Zadar, 2019., 310 str.

Knjiga Bože Došena, višegodišnjeg proučavatelja povijesti naselja u zadarskoj i biogradskoj okolici, ima 310 stranica unutar kojih je sadržano oko 100 bilježaka, kao i brojni tabelarni prilozi, rodoslovna stabla pojedinih obitelji, zasebni prilozi te odgovarajući broj prikladnih ilustracija. Izradba knjige zasnovana je na uporabi postojećih saznanja iz historiografije i drugih humanističkih znanstvenih disciplina, a rabljeno je i izvorno arhivsko gradivo (matične knjige, katastarski popisi), ponajprije iz Državnog arhiva u Zadru i Arhiva Zadarske nadbiskupije.

Knjiga o Radošinovcima (današnje službeno ime je Radašinovci), naselja smještenog u Ravnim kotarima, na samom jugoistočnom rubu Zadarske nadbiskupije, započinje »Sadržajem« (4–7) i »Proslovom« (11–12), a potom slijedi prvo veće poglavlje »Povijest župe Radošinovac« (13–48). Autor donosi osnovne podatke o prvim spomenima Radošinovca od 12. stoljeća, obrazlaže isječke iz njegove srednjovjekovne povijesti, doba mletačke vladavine i osmansko osvajanje (1538. godine), a posebnu pozornost pridaje migracijskim procesima nakon prestanka mletačko-osmanskih ratova koncem 17. i početkom 18. stoljeća. Zasebno se obrađuju obitelji spomenute u katastru iz 1709. godine, daju osnovni podatci o župnoj crkvi sv. Ante Padovanskog i nabrajaju – uz osnovne biografske podatke – župnici rečene župe od početka 19. stoljeća do danas. Poglavlje završava raščlambom povijesti naselja u Drugome svjetskom ratu i Domovinskom ratu, u sklopu čega se donose statistički podatci o stradalim žiteljima tijekom ratnih zbivanja. Zanimljiva je i sljedeća cjelina (»Naziv mjesta«, 49–52) u kojoj se pojašnjavaju razlozi poradi kojih je ispravnije za to naselje pisati naziv Radošinovac umjesto danas važećega službenog naziva Radašinovci, koje je uvedeno temeljem odluke Gradskog vijeća Benkovca iz 2015. godine.

Cjelina »Radošinoačka toponimija« (53–80) započinje utvrđivanjem toponima mjesta Radošinovac, kojeg autor vezuje uz obitelj Radošinović, koja se spominje početkom 17. stoljeća u Biogradu (na Moru). U nastavku se donosi i abecedni pregled naziva toponima kao što su njive – oranice, brda – uzvisine – doline, putovi, drage i ulice, bunari, zdenci, izvori i drugi, a tomu su pridodane i odgovarajuće skice iz Katastarske općine Radošinovac.

Život mjesta toga ravnokotarskog naselja opisan je u poglavlju »Život radošinoačkih Hrvata i njihovi običaji« (81–103), a u velikoj je mjeri nastalo na osnovu usmenih kazivanja mještana, ali i zahvaljujući osobnim istraživanjima i prisjećanjima samog autora. U manjim potpoglavljima obrađuje se stanovništvo naselja od 1842. do 1846. godine, godišnja proizvodnja poljoprivrednih proizvoda po stanovniku, nazivi oruđa za obradu zemlje, navode se vrste stočnog fonda, ali i odjeća i obuća te kućni pribor mještana. To je poglavlje važno jer nam svjedoči o svakodnevlju žitelja Radošinovca, ali i iz zaborava spašava brojno staro nazivlje za predmete kojih danas uglavnom više i nema, barem ne pod tim, tada uvriježenim imenima. Demografske prilike predstavljene su u poglavlju nazvanom »Stanovništvo Radošinovca od 1857 do 2011.«, 105–110). U fokusu autorova interesa su statistički podatci koji nam govore o kretanju stanovnika mjesta Radošinovci od 19. stoljeća do najnovijeg vremena, ponajprije promatrani kroz nacionalni sastav žiteljstva.

Slijedi poglavlje »Vodoopskrba Radošinovca« (111–114), a potom se autor upravlja na »Školstvo Radošinovca« (115–122), gradnju i rekonstrukciju školske zgrade te na broj

učenika po godinama i popis učitelja. Prvi dio knjige završava kratkim poglavljem »Vidikovac Kamenjak u Radošinovcu« (123–126), a govori o mjestu gdje je tijekom Drugoga svjetskog rata skončalo, od strane pripadnika partizanskoga pokreta, više od dvadeset mještana Polače.

Središnji, najopsežniji i najvažniji dio knjige (»Prezimana«, »Rodoslovlja«, 127–249), koji je zapravo sadržan i u samom naslovu knjige, usmjeren je na izrazito podrobnu raščlambu obitelji (i njihovih ogranaka) navedenog mjesta. Tragom matičnih knjiga i drugih relevantnih vrela, autor je do najpomnijeg detalja dao pregled stanovnika sela Radošinovac u proteklim stoljećima, iznoseći njihove osnovne biografske podatke, ali i dajući vrlo vrijedan grafički genealoški pregled svake pojedine obitelji ili njezina ogranka. Taj dio treba izuzetno pohvaliti, jer je riječ o iznimnom trudu te stoga na jednom mjestu saznajemo brojne podatke o imenima (i njihovim mijenama kroz povijest) i prezimenima u naselju, zanimanjima stanovnika, njihovu školovanju, obiteljskim vezama i brakovima, mjestima stanovanja (brojni su stanovnici danas izvan naselja ili u drugim zemljama i na drugim kontinentima). Takav jedan pregled načinjen je na osnovi višegodišnjeg rada u arhivima i upravo stoga bit će neprocjenjivo dragocjen svima onima koji su nekoć (podrijetlom) ili sada usko vezani uz naselje Radošinovac. Izrijekom su obrađena rodoslovlja obitelji Rakić, Bašić, Bašić-Krpina, Jakovac, Marinović, Došen, Jokić, Čepnja, Gladović, Drlić, Šaponja, Čirjak i druga, a ona se u tekstu ne donose abecednim slijedom, već prema njihovu teritorijalnom rasporedu. Rodoslovlja sežu od 1825. godine do danas, a uz tekstualnu obradu svake obitelji objavljuje se grafički prikazano i njezino genealoško stablo.

Slijede »Prilozi« (251–260) u kojima su sadržani popisi poslovice i izreka i riječi koje su upotrebljavali stari Radošinovčani. Na kraju knjige nalazi se »Sažetak« na engleskom jeziku (261–262), »Recenzije« knjige (263–268), »Životopis autora« (269–279), popis rabljenih izvora i literature (271–272), popis donatora knjige (273), kazalo imena i prezimena (275–284), kazalo gradova i sela (285–290), kazalo zemljopisnih pojmova (291–295), popis vjerskih pojmova i knjiga (297–300), popis ostalih pojmova (301–308) te popis slika, fotografija i zemljopisnih karata (309–310).

Ova je knjiga primjer samostalnog pregnuća jednog autora koji o svojem zavičaju, svojoj župi i naselju, teži načiniti zaokruženo monografsko djelo. Iako je djelo moglo biti koncipirano i nešto drukčije kako bi se izbjegla ponavljanja, na ovom mjestu su obrađene sve relevantne teme, a sam genealoški prikaz dobar je primjer na koji način je potrebno pristupati sličnoj problematici. Uzevši u obzir sve navedeno, ponajprije trud, vrijeme i samoprijegor autora da istraživačkim radom i raščlambom pronađenog načini monografiju važnu za jedno od malenih, ali značenjem vrijednih naselja u zaleđu Biograda, svakako moramo pohvaliti izdavača koji je nemalo pridonio objavljivanju knjige. Također je neupitno da će monografija pronaći svoj put do čitateljstva vezanog za Radošinovac kako onih koji i danas ondje obitavaju tako i onih koje je splet sudbine i okolnosti odnio u druge dijelove Hrvatske, Europe, ali i na druge kontinente. Ovo djelo je namijenjeno ponajprije svima njima.

Lovorka Čoralić